

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83165,Czczott-Henryk.html>
2022-10-06, 13:20

Czczott Henryk

CZECZOTT Henryk (18 VI 1875, Petersburg – 6 IX 1928, Freiberg, Saksonia), górnik i geolog. Syn Ottona, lekarza, i Leontyny Kukiel, brat Alberta, konstruktora parowozów, i Marii Popławskiej, rzeźbiarki, mąż Hanny z Peretiakowiczów, botaniczki i paleobotaniczki.

Gimnazjum klasyczne ukończył w 1894 w Petersburgu, po czym do 1900 studiował tam w Inst. Górniczym, uzyskując dyplom inżyniera górnictwa. W czasie studiów odbywał praktyki zawodowe w różnych miejscach Imperium Rosyjskiego, głównie w Zagłębiu Dąbrowskim. Po studiach 1900–07 pracował jako pomocnik zawiadowcy w kopalni „Saturn” w Zagłębiu Dąbrowskim. Czynny w tamtejszej Radzie Przemysłowców Górniczych i Hutniczych, artykułami wspierał miejscowy „Przegląd Górniczo-Hutniczy”, zamieszczając już w pierwszym roczniku obszerną pracę *Odbudowa pokładu „Szczęsny” w kopalni „Saturn”* (1903), a później *Przewietrzanie robót podziemnych w kopalni „Saturn”* (1905), *Obliczanie wentylacji kopalni* (1907). W 1904 w związku z zainteresowaniem problematyką przewietrzania kopalń odwiedził tereny górnicze USA. W 1908, zwolniony z pracy za wspieranie ruchu związkowego i patriotycznego, zatrudnił się w kopalni „Jan”, po czym zdecydował się kontynuować studia w Bergakademii we Freibergu w Saksonii, gdzie poznał metody obróbki mechanicznej kopalni. Był w stałym kontakcie z petersburskim Departamentem Górniczym (m.in. w 1909 odwiedził kopalnie rud żelaza na Uralu). Wyniki spostrzeżeń ogłaszał w prasie rosyjskiej. W 1910 jako docent objął kierownictwo Katedry Sortowania i Wzbogacania Rud Inst. Górniczego w Petersburgu (od 1913 profesor). W 1911 i 1913 poszukiwał – w czasie wolnym od zajęć nauczycielskich – złóż złota w Altaju, projektując i kierując budową kopalni. Wysłany w 1914 do USA, w Inst. Technologicznym w Bostonie obronił rozprawę dyplomową o procesach wzbogacania rud metali. Wybuch wojny zastał Cz.

(z żoną) na Alasce, skąd wrócili do Rosji. Mimo utrudnień wojennych był niezwykle ruchliwy, odwiedzając miejsca eksploatacji kopalni (rud metali kolorowych, węgla). W 1916 zorganizował stację doświadczalną przeróbki mechanicznej kopalni, a później biuro projektowe urzędów do przeróbki mechanicznej urobku. Do 1918 zarządzał pracą spółki wydobywającej rudę złota w Altaju. Przede wszystkim jednak, od 1917 jako dziekan wydziału górniczego Inst. Górnictwa, był wykładowcą przedmiotów związanych z przeróbką mechaniczną i wzbogacaniem ciał kopalnych. Wyniki badań (praktycznych i teoretycznych) ogłaszał wtedy w prasie rosyjskiej (ok. 70 pozycji).

Komitet Organizacyjny Akad. Górniczej w Krakowie już w 1919 wytypował Cz. na kierownika Katedry Górnictwa w tej uczelni. Pracę w Akad. Górniczej Cz. rozpoczął w 1922, przystępując do organizacji katedry wyspecjalizowanej w pozyskiwaniu kopalni oraz ich segregacji. Dzięki znajomościom z przemysłowcami w Zagłębiu Dąbrowskim, uzyskał znaczne środki na zakup instrumentarium oraz budowę przy gmachu na Krzemionkach sztolni doświadczalnej. W czasie wakacji realizował ekspertyzy dla przemysłu w różnych krajach (m.in. 1924–25 w Turcji) oraz w Polsce, dotyczące węgla kamiennego, metali, soli i innych. Z ostatniego wyjazdu zagranicznego do Hiszpanii i Portugalii już nie wrócił, nieoczekiwanie umierając w drodze.

W 1922–28 był bardzo aktywny naukowo. Szacuje się, że w tym czasie ogłosił (w prasie różnych krajów) 43 publikacje: 11 z przeróbki mechanicznej metali i łupków, 5 z przeróbki węgla, 7 z aerologii oraz 15 ekspertyz. Zagadnienia przeróbki mechanicznej traktował wszechstronnie, rozpatrując – w przypadku kruszców metali – wiązki problemowe metalogenii i metalurgii. Dał temu wyraz w podręczniku wydanym w ZSRR w 1924–29 *Obszczyj kurs obogaszczienija poleznych iskopajemych* (polski przekład *Przeróbka mechaniczna użytecznych ciał kopalnych* 1930–37). Podczas pracy w Akad. Górniczej wiele uwagi poświęcał sprawom przewietrzania kopalń oraz zapobieganiu pożarom podziemnym (m.in. *Teoria prądów przekątnych* 1925). W pracach tych wskazywał na możliwości ograniczenia awarii do minimum, stosując aparat matematyczny.

Publikacje Cz. są często nadal cytowane. W 1957 ogłoszono niektóre z nich w książce *Wybór pism*. Umieszczono tam opracowania: *Niebezpieczeństwo wentylatorów podziemnych*, *Przewietrzanie kopalń trzema szybami*, *Tamy (wentylacyjne i izolacyjne)*, *Opinia techniczna w sprawie możliwości eksploatacji węgla pod zakładami przemysłowymi, kolejną i rzeką Czarną Przemszą*, *Ekspertyza w sprawie pożaru na kopalni Reden*, *Odbudowa pokładu Reden na kopalni Kazimierz*. Po II wojnie światowej w górnictwie polskim szczególnie nośny okazał się postawiony przez Cz. problem eksploatacji podziemnej infrastruktury.

PSB (J. Samujłło); SPPT (B. Orłowski); SBTP (M. Torma); Kucharzewski; Słabczyńscy.

H. Czeczott: *Wybór pism* (tu m.in. biografia: A. Litoński, bibliografia: H. Walden); *Życiorysy profesorów i asystentów Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie (1919–1964)*, Kraków 1965 (J. Samujłło).

Zbigniew Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)